

”THE SOLE YOU FOUND WAS THE SOUL OF THE FESTIVAL”

Paikan muuttuvat merkitykset Provinssirockin festivaalialueella

Paikkojen on katsottu rakentuvan niihin liittyvien merkitysten ja historiansa kautta. Lisäksi paikka rakentuu siellä tapahtuvan toiminnan kautta; toiminnan sisältö muuttaa paikan luonteen. Paikan funktion muutos aiheuttaa muutoksen myös paikan hengessä: koulun urheilukentälle saattaa yhdessä yössä nousta sirkusteltoa, tai kaupungin teollisuusalue voi vuosien saatossa muuttua suosituksi asuinalueeksi. Tällöin muuttuvat paitsi aineelliset elementit myös toimijat ja paikkoihin liitetyt muistot, vaikutelmat ja historia, jotka kaikki ovat osa paikan henkeä (Norberg-Schultz 1979). Funktiot voivat muuttua hitaasti tai hyvinkin nopeasti, ja vanha funktio voi joissakin tapauksissa palata taas hetken päästä.

Ihmisen toiminta muuttaa paikan merkityksiä. Ne ovat henkilökohtaisen ja sosiaalisen toiminnan muovaamia. Toiminta määrittää, miten paikka koetaan (vrt. Heidegger 2000 [1927]; Heidegger 1994 [1951]). Paikkoja ei kohdata objektiivisesti – tai objekteina – vaan niissä ja niiden kautta eletään (Ingold 2005: 172–188; vrt. Karjalainen 1997: 14; Karjalainen 1998: 4). Maantieteilijä Päivi Kymäläinen on todennut paikan muutoksen tapahtuvan ennemmin ihmisen kokemuksissa, merkityksissä, ajatuksissa ja toiminnoissa kuin materiaalisessa ympäristössä. Paikat, ihmiset ja merkitykset ovat siis vuorovaikutuksessa keskenään

(Kymäläinen 2006: 205–207; vrt. Pred 1984; Relph 1986: 47; Lock 2003: 173, 175). Tässä artikkelissa keskitymme kuitenkin tarkastelemaan muutoksia materiaalisessa ympäristössä ja niiden aikaansaamia muutoksia toiminnassa ja paikan merkityksissä. Nämä puolestaan heijastuvat takaisin materiaaliseen ympäristöön. Esimerkkinä käytämme Törnävän puistoalueen vuotuista muuttumista Provinssirockin näyttämöksi.

Seinäjoen keskustasta noin kolme kilometriä etelään sijaitsee Törnävän alue, jolle leimaa-antavia piirteitä ovat Östermyran kartanon ja ruukin paikalla sijaitseva museo- sekä puistoalue. Puistossa on mahdollisuus urheiluun ja virkistyskäyttöön, ja siellä järjestetään kesäteatteriesityksiä, mistä huolimatta puistoalueen käyttöaste on verrattain matala (Rantanen 2010: passim). Kerran vuodessa rauhallisen puistoalueen kuitenkin muuttaa siellä järjestettävä rockfestivaali, joka kerää paikalle kymmeniä tuhansia ihmisiä. Vuodesta 1979 järjestetyn Provinssirockin kävijämäärä on vaihdellut 80-luvun lopun hieman alle 20 000 kävijästä lamavuosien alle 10 000:en ja vuoden 2001 yleisöennätykseen, joka oli 69 000 vierasta (Tuulari & Latva-Äijö 2000: 13, 100; Dome 2010). Kesällä 2010 festivaaleilla kävi yhteensä 62 000 vierasta (provinssirock.fi 2010). Kyseisenä kesänä muun festivaaliyleisön joukossa oli myös arkeologeja.

Arkeologit tutkimassa nykyisyyttä

Arkeologisen tutkimuksen saatetaan ajatella keskittyvän esihistoriaan, aikaan ennen kirjallisia lähteitä – tai ainakin kaukaiseen menneisyyteen. Viimeistään 1990-luvulla arkeologien mielenkiinto on kuitenkin enenevässä määrin kohdistunut myös oman aikamme tutkimiseen. Arkeologiselle tutkimukselle leimaa-antavana ei ole haluttu niinkään nähdä kiinnostusta menneisyyteen kuin kiinnostus ihmisen tutkimiseen hänen materiaalisen kulttuurinsa kautta. Tätä materiaalista kulttuuria voivat olla yhtä lailla ruokapakkaukset ja elektroniikka kuin keramiikanpalat ja kiviesineetkin.

Nykyisyyden arkeologiaksi kutsutun arkeologian osa-alueen keskeisiä tutkimuskohteita ovat olleet muun muassa modernit konfliktit, kylmä sota sekä juhlapaikat ja asuinalueet (esim. Buchli & Lucas 2001; Burstöm 2007; Harrison & Schofield 2009). Materiaalisen kulttuurin kautta arkeologit haluavat tarkastella asioita uudesta näkökulmasta ja tätä kautta tuoda esille niitä tarinoita

ja ääniä, jotka eivät taltioitu viralliseen historiankirjoitukseen tai hallinnon dokumentteihin. Taakse jättämämme esineet kertovat niistäkin asioista, joista haluamme vaieta. Perinteisten arkeologisten tutkimusmenetelmien, kuten kaivausten, lisäksi nykyisyyden arkeologiassa keskeisiä ovat myös ihmisten muistot, haastatteluin saatu tieto ja arkeologiensa oma kokemus paikasta (Andreassen ym. 2010: passim; Harrison & Schofield 2010: 4, 68–70). Tutkija ei pyri etäännyttämään itseään tutkimusaiheesta, vaan hyväksyy tutkijan osallisuuden tulkintojen tekijänä ja subjektiivistenkin kokemusten arvon ilmiöiden ymmärtämisessä.

Tulkintojen väistämätöntä subjektiivisuutta ja ihmisen kokemusmaailman tärkeyttä on painottanut post-prosessualistinen arkeologian suuntaus. Sen piirissä on kiinnitetty huomiota ihmisen aisti- ja kokemusmaailman tutkimiseen arkeologian keinoin. Viime vuosina on Suomessakin pyritty tavoittamaan menneisyyden äänimaisemia, joita on tutkittu sekä ääniä tuottavien esineiden (Raiio 2010) että paikkatietoanalyysien kautta (Äikäs 2011: 84–89). Arkeologit ovat kuitenkin osoittaneet kiinnostusta myös nykyisyyden ääniin. Tässä arkeologian tutkimus lähestyy musiikkimaantiedettä. Siinä missä musiikkimaantieteilijät ovat tutkineet muun muassa laulujen sanoitusten kuvaamia maisemia, ovat arkeologit tarkkailleet sanoitusten antamaa kuvaa arkeologeista ja menneisyydestä (Knight 2006; *British Archaeology* 113 2011). Lisäksi molemmat tieteenalat jakavat kiinnostuksen paikkaa ja siihen musiikin kautta liitettyjä merkityksiä kohtaan (Schofield 2000: 141).

Musiikkimaantiede lähestyy musiikkia spatiaalisuuden kautta tilan, liikkeen ja identiteetin näkökulmista (Connell & Gibsom 2003; vrt. Nash & Carney 1996). Tutkimusaiheita voivat olla esimerkiksi paikalle tyypillinen musiikki, musiikin liikkuminen maastaviennin ja ihmisten liikkuvuuden kautta, musiikin psykologiset ja symboliset vaikutukset paikan merkityksen muokkaajina, musiikki kulttuurimaiseman muokkaajana (konserttitalit, rockfestivaalit) tai nationalistinen musiikki (Carney 1998). Materiaalisuuden tutkiminen musiikin esittämiseen liittyvien paikkojen kautta yhdistää arkeologeja ja musiikkimaantieteilijöitä (Schofield 2000; Knight 2006). Arkeologiensa kiinnostus materiaalisuutta, ihmisten arkea ja sitä, mitä on heitetty pois – roskaa –, kohtaan erottaa heidät muista musiikkia tutkivista tieteenaloista. Yksi konkreettisimpia esimerkkejä musiikin ilmenemisestä hylättyssä materiaalisessa kulttuurissa ovat kaivaukset, jotka toteutettiin vuonna 1969 palaneessa hippikommuunissa, joka oli muun muassa

Grateful Dead -yhtyeen jäsenten ja Janis Joplinin koti. Paikalta löydettiin tulen vaurioittamia LP-levyjä, jotka kertoivat kommuunissa asuneen yhteisön olleen asenteiltaan moninaisempi kuin tutkija oli luullut. (Franz 2010: 14–16; *British Archaeology* 114 2011.)

Kiinnostuksella materiaalisuuteen ei viitata ainoastaan esineiden aineellisten ominaisuuksien tutkimiseen, vaan myös ihmisten ja esineiden väliseen vuorovaikutukseen, jossa materiaallinen kulttuuri liittyy tunteisiin ja sosiaalisiin suhteisiin (esim. Olsen 2003; Gosden 2004; Boivin 2008; Webmoor & Witmore 2008; Overholtzer & Stoner 2011). Myös Provinssirockin tutkimuksessa lähdettiin siitä ajatuksesta, että materiaallinen kulttuuri sekä ilmentää ihmisten käyttäytymistä että vaikuttaa siihen.

Kesän 2010 Provinssirockin aikana tapahtuneiden arkeologisten kenttätöiden taustalla oli joukko Helsingin ja Oulun yliopistojen arkeologeja ja arkeologian opiskelijoita, joita yhdisti kiinnostus nykyisyyden arkeologiaan liittyvän tutkimuksen lisäämiseen Suomessa. Kenttätöiden tarkoituksena oli selvittää, millaisia materiaalisia jälkiä jää ihmisten kokoontuessa määrättyä, arkielämästä poikkeavaa tarkoitusta – rockfestivaalia – varten. Lisäksi halusimme vastata kysymyksiin koskien sitä, miten ihmiset käyttävät aluetta ja millaisia merkityksiä alueella on kävijöille. Kenttätyöt koostuivat kolmesta osasta: koekuopituksesta, roskien kartoituksesta ja haastatteluista. Koekuopituksella tarkoitetaan pienten, yleensä korkeintaan neliömetrin suuruisten kuoppien kaivamista laajalle alueelle. Provinssirockissa koekuopituksella haluttiin selvittää, minkä verran maaperässä on jälkiä aiempien vuosien festivaaleista. Roskien kartoitusta varten festivaalialueelta oli valittu yhdeksän rajattua aluetta, joille kertyneet roskat mitattiin yksitellen paikalleen käyttäen RTK-GPS-satelliittipaikannuslaitetta. Samalla kirjattiin ylös, millainen roska oli kyseessä. Kartoitus toteutettiin samoilla alueilla useampaan kertaan tilanteissa, joissa roskia ei oltu vielä ehditty siivota pois esimerkiksi lavalla olleen esiintyjän jälkeen. Kartoituksen tarkoituksena oli selvittää, kertyykö eri alueille erilaisia roskia paikoilla tapahtuvan erilaisen toiminnan seurauksena. Haastattelut kohdistettiin sekä festivaaliyleisöön että henkilökuntaan. Yhteensä haastateltiin 95 henkilöä. Haastattelukysymykset koskivat ihmisten paikalle tuomia ja siellä hukkaamia esineitä sekä paikkaan liittyviä muistoja. (Kenttätöistä tarkemmin Kunnas ym. 2011.)

Törnävänsaari teollisuuden ja rockin näyttämönä

Koekuopitus keskitettiin Törnävänsaarella sijaitsevan Saarilavan ympäristöön, sillä lava on ollut festivaalin käytössä jokaisessa Provinssirockissa (Tuulari & Latva-Äijö 2000: 13–17, 158) ja kuvastaa näin ollen parhaiten festivaalien yli kolmikymmenvuotista historiaa. Itse saaren ja Törnävän alueen historia ulottuu kuitenkin vielä kauemmas.

Koekuopituksen yhteydessä saaren itä- ja länsiosista paljastui jälkiä, jotka viittanevat 1800-luvulla tapahtuneeseen toimintaan saarella. Törnävän alueella on ollut 1790-luvun lopusta asti ruukkitoimintaa, johon Törnävänsaarelta löytyneet rautakuona, tiilenkappaleet, fajanssi, palanut luu ja naudan hammas mahdollisesti liittyvät. Seinäjoen Tikukosken läheisyyteen perustettiin vuonna 1798 Östermyran rautaruukki ja vuonna 1825 Östermyran ruutitehdas. Raudantuotanto kuitenkin kangerteli huippukausia lukuun ottamatta, ja 1840-luvulla katsottiin, että rautaruukin rakennuksia oli laiminlyöty ruutitehtaan takia. Ruutitehdas oli 1870-luvun lopulle asti lajissaan ainoa Suomessa ja vaikutti paljon paikkakuntalaisten elämään. Vaarallinen ruudinvalmistus asetti rajoituksia seinäjokelaisten liikkumiselle; asiattomasta liikkumisesta ruutitehtaan alueilla oli säädetty sakko-rangaistus. Paikan kokeminen ruutitehtaan läheisyydessä piti sisällään ainakin ruudinkuljetuksia eli transportteja, työllisyyttä, kieltoja ja räjähdysä. Viimeinen kiviruutilähetys lähti Östermyrasta vuonna 1892. (Alanen 1970: 119–251; Ala-Kulju 1983: 71–72; Perttola 2010.)

Nykyisin ruutitehtaan säilyneitä rakennuksia on muutettu museoksi ja kirkoksi (Alanen 1970: 252). Saaren eteläkärjessä on ollut vuonna 1808 valmistunut alahamari eli kankirautapaja (Ala-Kulju 1983: 63, 80–81). Sittemmin eteläkärkeen kohonnut tanssilava kuvastaa paikan painopisteen muuttumista työnteosta viihteen. Laulu- ja soittojuhla on järjestetty Törnävänsaarella 1800-luvulta lähtien ja ensimmäinen laululava rakennettiin 1930-luvulla. Populaarimusiikki saareen rantautui 1960-luvulla. (Rantanen 2010: 13.) Muutoksella tehtaan kalkkeesta rockmusiikkiin on siis pitkät perinteet. Historiallisiin paikkoihin saattaa niiden muuttuneesta käyttötarkoituksesta ja sosiaalisesta funktiosta huolimatta liittyä historiallisesta taustasta kumpuavaa lisäarvoa (af Forselles-Riska 2006: 221). Törnävässä vanha kartanomiljöo luo idyllistä tunnelmaa, vaikka harva Provinssirockiin osallistuva tiedostanee paikan teollista menneisyyttä. Museoalueen on kuitenkin katsottu olleen yksi tekijä Törnävänsaareen liittyvien mielikuvien

muodostumisessa (Rantanen 2010: 15–16). Saaren historiasta kertovat rauta-kuonaa sisältäneet maakerrokset ovat myöhemmin peittyneet kerroksilla, joista löytyy muun muassa filttäreitä, lasia ja muovia.

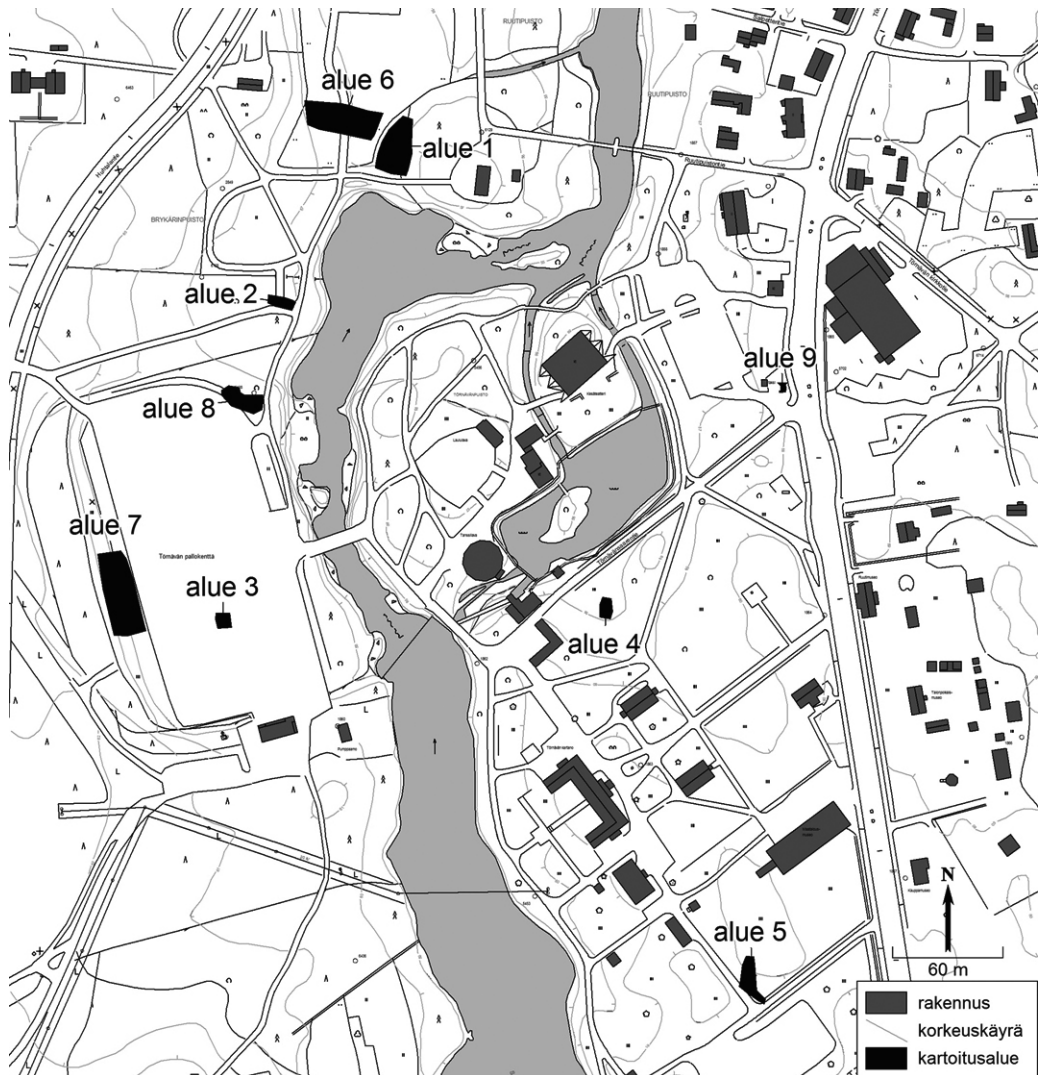
Provinssirockin varhaisista vuosista on merkinä Frisco-pullon niin sanottu takuukorkki (kuva 1), joka voidaan ajoittaa Sinebrychoffin tuotetietojen perusteella valmistetuksi noin vuosien 1978–1985 välillä (Kunnas ym. 2011: 25–26). Provinssirockinaikaiseen toimintaan liittyvät löydöt ovat moninaisia pitäen sisällään muun muassa pullonkorkkeja, kondomipaketteja, koruja, korvatulppia, tekokynnen, plektran ja tupakan filttäreitä. Löydöt kuvaavat paikkaa, johon tullaan kaunistautuneina hakemaan seuraa, kuuntelemaan musiikkia, juomaan alkoholia ja polttamaan tupakkaa. Samanlaiset ilmiöt kuvastuivat myös muualla festivaalialueella tehdyssä roskien kartoituksessa.

Kuva 1.

Frisco-pullon takuukorkki.

Kuva: Wesa Perttola.

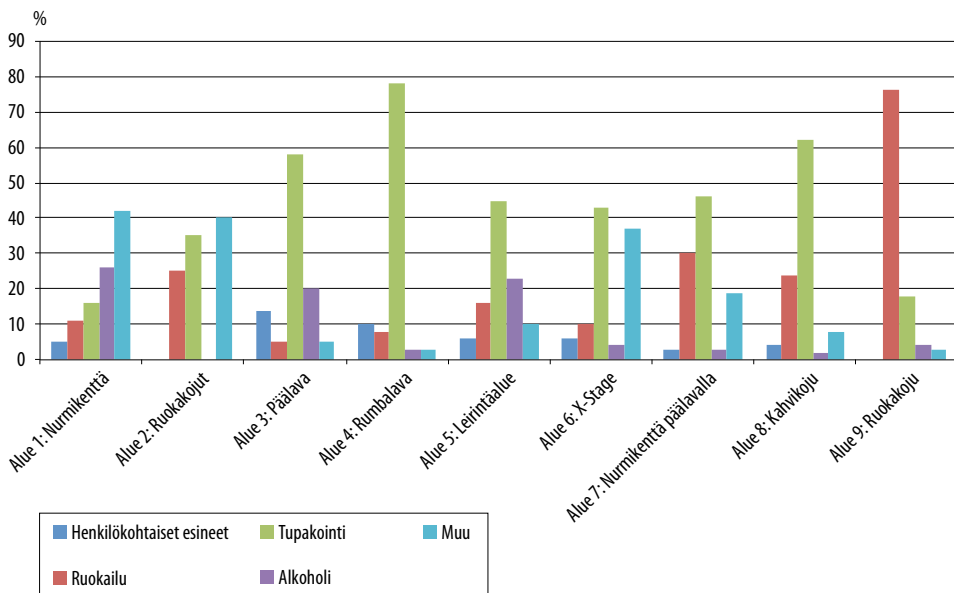

Kuva 2. Kartoitusalueiden sijainti Törnävässä: nurmikenttä pohjoislaidalla (alue 1), urheilukentän ruokakoju (alue 2), päälavan edusta (alue 3), Rumba-lavan edusta (alue 4), leirintäalue (alue 5), X-Stagen edusta (alue 6), päälavan vieressä oleva nurmikenttä (alue 7), kahvikojut (alue 8), ruokakojut itäportilla (alue 9). Taustakartta © Seinäjoen kaupunki, Mittauspalvelut, kartta: Wesa Perttola.

Toimintaa nurmialueilla ja kahvikojuilla

Alueet, joilta roskia festivaalien aikana kartoitettiin, oli valittu niin, että ne sijaitsivat erilaisissa paikoissa sekä lavojen tuntumassa että festivaalialueen reunamilla (kuva 2). Törnävänsaarelle sekä sen länsipuolelle Brykärinpuistoon ja urheilukentälle oli festivaalien ajaksi rakennettu kolme esiintymislavaa sekä an-niskelualueita, vesipisteitä, myyntikojuja ja tuotu bajamajoja. Lisäksi saaren eteläpuolella, museoalueen tuntumassa oli yksi esiintymislava ja leirintäalue. Muita leirintäalueita oli kauempana festivaalialueesta.

Kartoitusalueista kolme sijaitsi lavojen läheisyydessä, kolme ruoka- ja kahvi-kojujen luona, yksi leirintäalueella ja kaksi nurmialueilla, joilla ei ollut ennakolta määrättyä käyttötarkoitusta. X-Stageella kartoitusalue oli kauempana varsinaisesta lavasta kuin Rumbalavalla ja päälavalla, sillä GPS-kartoitukseen tarvittavaa satelliittiyhteyttä ei saatu lavan edustalla olevan katoksen alla. Tupakointiin liittyvät roskat olivat yleisin löytötyyppi suurimmalla osalla kartoitusalueista ja niitä löytyi jokaiselta alueelta (kuva 3). Roskatyypeissä oli kuitenkin myös havaittavissa selkeitä eroja alueittain.

Kuva 3. Eri roskaryhmien prosentuaaliset osuudet kaikista kyseisellä alueella kartoitetuista roskista.

Tupakointiin liittyvät roskat muodostivat prosentuaalisesti suurimman osuuden kaikkiin alueen roskiin suhteutettuna päälavalla (alue 3), Rumbalavalla (alue 4) ja kahvikojulla (alue 8). Nämä eivät ole yllättäviä paikkoja tupakoinnille. Alkoholinkulutus oli festivaalialueella rajattu aidatuille anniskelualueille ja omien alkoholijuomien tuominen oli kielletty. Siitä huolimatta alkoholinkulutukseen viittaavia roskia löytyi anniskelualueiden ulkopuolelta. Kyseinen roskaryhmä on kuitenkin hieman yliedustettuna, sillä siihen on laskettu mukaan myös tuopit, joista on voitu juoda muutakin kuin alkoholijuomia. Kulttuurihistorioitsijat Elina Ahonen ja Laura Saksala ovat pro gradu -tutkielmassaan todenneet, että Provinssirokkiin yhdistetään ajatus vapaasta ilmapiiristä, joka mahdollistaa alkoholin nauttimisen. Vapaudentunne syntyi materiaalisesta ympäristöstä sekä ihmisten käyttäytymisestä. Ensimmäiseen liittyi turhien liikkumista rajoittavien aitojen puuttuminen, jälkimmäiseen järjestysmiesten ymmärtäväinen suhtautuminen juomiseen. (Ahonen & Saksala 2000: 175–176.) Tästä huolimatta alkoholijuomien nauttiminen näyttää keskittyvän alueille, jotka tarjosivat suojaa valvonnilta. Alkoholinkulutukseen liittyviä roskia löytyi prosentuaalisesti eniten festivaalialueen pohjoisosassa olevalta nurmikentältä (alue 1), päälavan edustalta ja leirintäalueelta (alue 5). Nurmikenttä sijaitsi festivaalialueen reunamalla, puiden katveessa ja tarjosi näin ollen suojaisan paikan luvattomalle alkoholinkulutukselle. Myös päälavan ihmisvilinä kätki piilopullojen juojat. Pienemmällä Rumba-lavalla alkoholiin viittaavien roskien määrä oli vähäisempi. Suosittujen yhtyeiden esiintyminen päälavalla aiheutti ajoittain tungoksen, joka synnytti muutenkin kuin alkoholinkulutukseen liittyen erityisiä roskia. Päälavan edustalla oli myös prosentuaalisesti enemmän henkilökohtaisia esineitä kuin muualla. Tungoksessa ihmisten jalkoihin oli kadonnut muun muassa koruja, nappi ja muotovaahtopullo. Useiden ihmisten kerääntyminen yhteen päälavan edustalla sai aikaan tilanteen, joka kätki epätoivotun käytöksen ja aiheutti ihmisten ja heidän esineidensä joutumisen erilleen. Osa roskista ilmensi myös sosiaalista vuorovaikutusta (vrt. Gosden 2004). Päälavan edustalle olivat tyypillisiä esiintymisen yhteydessä syntyneet roskat. Näistä esimerkkinä mainittakoon PMMP:n keikan aikana yleisön sekaan heitetty kultahileet. Lavan ja sen edessä olevan alueen välillä kulkevat esineet mahdollistivat yleisölle vuorovaikutuksen esiintyjän kanssa. Esiintymislavojen edustalla musiikilla oli tärkeä merkitys paikan kokemiselle. Maantieteilijät John Connell ja Chris Gibson ovat todenneet musiikin vaikuttavan toimintaamme paikalla luoden tunnelman ja mielialan, saaden aikaan reaktioita

ja vahvistaen rooleja. Musiikki muuttaa paikkoja ja ihmisten vuorovaikutusta paikkojen kanssa. (Connell & Gibson 2003: 192.) Päälavan edustalla ihmiset olivat vuorovaikutteisessa suhteessa paitsi esiintyvään bändiin ja muuhun yleisöön myös materiaaliseen kulttuuriin ja paikkaan.

Ruokailuun liittyvät roskat, kuten ruuantähteet ja ruokailuvälineet, muodostivat yli 20 prosenttia kartoitetuista roskista urheilukentän ruokakojuilla (alue 2), päälavan vieressä olevalla nurmikentällä (alue 7), kahvikojulla ja itäisen portin ulkopuolella olevalla ruokakojuilla (alue 9). Viimeksi mainitulla ruokailuun liittyviä roskia oli 76 prosenttia kartoitetuista roskista. Makkaraperunoita ja kebabia tarjoilleen kojun edestä löytyi pääosin muovisten ruokailuvälineiden katkelmia. Urheilukentällä sijaitsevan ruokakojun läheisyydessä kartoitettujen ruokaroskien pienempi määrä (25 %) selittyy osittain kartoitusajankohdalla heti ensimmäisenä iltana, jolloin väkeä oli huonon sään takia vähemmän liikkeellä. Kojun läheisyyteen ei usein myöskään jääty ruokailemaan, kuten portin edustalla olevan kojun luokse, sillä vieressä oleva joenranta tarjosi rauhaisan ruokailupaikan ja penkeiksi sopivia kiviä. Myös nurmikentältä löytyneet ruokailuun liittyvät roskat osoittivat, että ihmiset pyrkivät löytämään ruokailulle viihtyisän ympäristön, eivätkä heidän toimintaansa säädelleet järjestäjien etukäteen merkitsemät alueet.

Kolme alueista kartoitettiin kahtena eri päivinä ajallisen muutoksen selvittämiseksi roskien kertymisessä. Merkittävin ero oli festivaalialueen pohjoisosan nurmikentällä, jolta perjantai-iltana puoli kahdeksalta dokumentoitiin ainoastaan kolme roskaa, kun taas lauantaina puoli neljältä iltapäivällä dokumentoitujen roskien määrä samalla alueella oli 16. Syynä muutokseen saattoi olla perjantain sateisen sään vaihtuminen lauantai aurinkoisemmaksi keliksi, joka sadesäätä paremmin suosi nurmikentillä tapahtuvaa istuskelua ja siihen liittyvien ruokailu- ja juomaroskien syntyä. Vastaavaa eroa ei kuitenkaan havaittu päälavan vieressä olevalla nurmikentällä, joka myös kartoitettiin perjantai-iltana ja uudestaan lauantai-iltapäivällä. Täällä roskien määrä oli perjantaina 21 ja lauantaina 16 kappaletta. Lisääntyneeseen alueen käyttöön saattaisi viitata ainoastaan tupakantumppien määrän kasvu nollasta yhteentoista. X-Stagen edusta kartoitettiin myös perjantai-iltana ja lauantai-iltapäivällä. Tällä alueella suurin ero oli festivaalien pystyttämiseen liittyvien roskien määrässä. Lähinnä nippusiteistä koostuvien roskien määrä laski perjantain 39:stä lauantain kahteen.

Festivaalialueen pohjoisosan nurmikentän lisääntynyt käyttö näkyy myös tarkasteltaessa roskien määrää suhteessa kartoitetun alueen pinta-alaan (taulukko 1). Pinta-alan ja roskien suhdetta tarkasteltaessa nousee esiin myös ero roskien määrässä tiettyyn tarkoitukseen varatuilla alueilla ja alueilla, joilla ei ollut ennalta määrättyä funktiota. Selkeästi eniten roskia oli itäportin ulkopuolella olevilla ruokakojuilla. Tämä johtuu siitä, ettei festivaalialueella tapahtunut ahkera roskiensiivous ulottunut festivaalien aikana porttien ulkopuolelle asti. Seuravaksi eniten roskia suhteessa pinta-alaan oli esiintymislavojen edustalla lukuun ottamatta X-Stagea, jossa kartoitusalue sijaitsi kauempana lavasta. Leirintäalueella roskien suhteellinen määrä pienentää hieman se, että kartoitusalueen pinta-alaan on laskettu myös teltojen paikat, vaikka kartoitus tapahtui ainoastaan telttojen ympäriltä. Nurmikentillä, jossa ihmisten toimintaa ei ohjannut alueelle etukäteen suunniteltu funktio, roskien määrä oli huomattavasti muita alueita vähäisempi. Roskaamista tapahtui siis eniten alueilla, joilla festivaali näkyi rakennettuna ympäristönä. Alueilla, joilta festivaalirakenteet puuttuivat, luontomaisempi ympäristö ja ihmisten omaehtoinen paikanvalinta vähensivät kenties roskaamista. Materiaalinen kulttuuri siis sekä muokkaa ihmisen toimintaa että tulee sen muokkaamaksi (vrt. Gosden 2004: 33; Webmoor & Witmore 2008). Toisaalta täytyy muistaa, että näillä paikoilla myös liikkui vähemmän ihmisiä kuin lavoilla ja kojuilla.

Alueen nimi	Kartoitusajankohta	Alueen pinta-ala (m ²)	Roskia/m ²
Alue 9: Ruokakojut itäportilla	20.6. 11:15–12:05	15,4	11,429
Alue 3: Päälavan edusta	19.6. 17:20–17:40	64,2	1,012
Alue 4: Rumba-lavan edusta	20.6. 15:00–15:25	71,6	0,559
Alue 8: Kahvikojujen edusta	19.6. 14:10–15:05	205,8	0,486
Alue 5: Leirintäalue	19.6. 10:25–11:10	176	0,398
Alue 2: Ruokakojujen edusta	18.6. 20:25–20:55	80,8	0,248
Alue 6: X-Stagen edusta	18.6. 17:30–18:45	602,5	0,141
Alue 1: Nurmikenttä alueen pohjoislaidalla	19.6. 15:20–15:35	459,5	0,035
Alue 6: X-Stagen edusta	18.6. 19:30–19:35	602,5	0,032
Alue 7: Nurmikenttä päälavan vieressä	18.6. 19:50–20:15	762,9	0,028
Alue 7: Nurmikenttä päälavan vieressä	19.6. 16:05–16:25	762,9	0,021
Alue 6: X-Stagen edusta	19.6. 15:10–15:15	602,5	0,017
Alue 1: Nurmikenttä alueen pohjoislaidalla	18.6. 19:35–19:41	459,5	0,007

Taulukko 1. Roskien määrä suhteessa kartoitetun alueen kokoon.

Paikkaan sidotut muistot

Liittyykö roskien kuvastamien erilaisten toimintojen paikkoihin myös erilaisia muistoja? Mitkä paikat festivaalialueella nousevat muistoissa tärkeiksi? Haastattelussa ihmisiä pyydettiin kertomaan jokin Provinssirockin alueeseen liittyvä muisto sekä merkitsemään se kartalle. Kysymykseen oli vastannut 87 % haastatelluista. Kysymykseen vastanneista 73 % kertoi muistolleen sijainnin tai merkitsi sen karttaan. Osa vastaajista merkitsi karttaan useampia muistoihin liittyviä paikkoja. Muistojen merkitseminen kartalle saattoi olla osalle vastaajista hankalaa useista syistä. Joillekin vastaajille ongelmia saattoi tuottaa kartanlukutaito, vaikka alueen hahmottaminen kartalle oli pyritty tekemään mahdollisimman helppoksi käyttämällä festivaaleilla jaettavaa opaskarttaa, johon oli merkitty muun muassa esiintymislavat. Toisaalta vuoden 2010 opaskartan käyttäminen saattoi aiheuttaa ongelmia niissä tapauksissa, joissa muisto liittyi aiempien vuosien esiintymislavoihin, joita ei enää ollut opaskartalla. Karttaan merkitsemättömät muistot liittyivät usein tunnelmaan, ihmisiin, bändeihin, joiden esiintymislavaa ei muistettu, tai musiikkiin yleensä. Yksi muisto sijoittui kartoitetun alueen ulkopuolelle, etäämpänä olevaan majoituspaikkaan.

Maantieteilijä Ilkka Luoto (2008: 109) on todennut kaikkien muistojen olevan paikkaan sidottuja. Hyvin abstrakteja muistoja lukuun ottamatta tämä pitääkin usein paikkansa. Haastattelujen pohjalta pystyi kuitenkin erottamaan kolme syytä, miksi muiston yhteys paikkaan oli katkennut: ihmiset olivat unohtaneet, missä muiston paikka sijaitsi; muisto liittyi useampaan paikkaan tai muisto ei ollut lainkaan paikkaan sidottavissa. Kaksi jälkimmäistä syytä saattavat olla osittain päällekkäisiä. Unohdetut paikat liittyivät useimmiten bändien keikkoihin, joiden lava ei ollut enää tiedossa. Toisaalta musiikkia koskevat muistot eivät välttämättä liittyneet tiettyyn bändiin, vaan musiikin katsottiin olevan läsnä koko festivaalialueella. On myös mahdollista, että kaikki haastateltavat eivät halunneet paikantaa henkilökohtaisia muistojaan huolimatta siitä, että haastattelut tehtiin nimettöminä. Myös ainoa haastatteluissa esiin tullut festivaaleihin liittymätön muisto festivaalialueen lähellä sijainneesta kaivosta tai lähteestä, jolta muistelijä oli lapsena hakenut vettä, koski unohtunutta paikkaa. Useampaan paikkaan saattoivat liittyä erityisesti monikossa mainitut muistot hyvistä keikoista, bändeistä ja ihmisistä. Erään haastatellun mukaan myös mutalammikoita oli joka puolella. Liikkuva muisto on myös festariauto, haastatellun mukaan (H23 2010):

”halvalla ostettu, rumaksi maalattu, puukolla reikäiseksi hakattu.” Mikäli muisto liittyy hyvin laajaan alueeseen tai moniin paikkoihin, sitä ei ehkä koeta lainkaan paikkaan sidotuksi. Tällaisia muistot saattoivat koskea hyvää ilmapiiriä tai erään haastattelun sanoin ”universumin yhteishalun tunne[tta].” (H35 2010.)

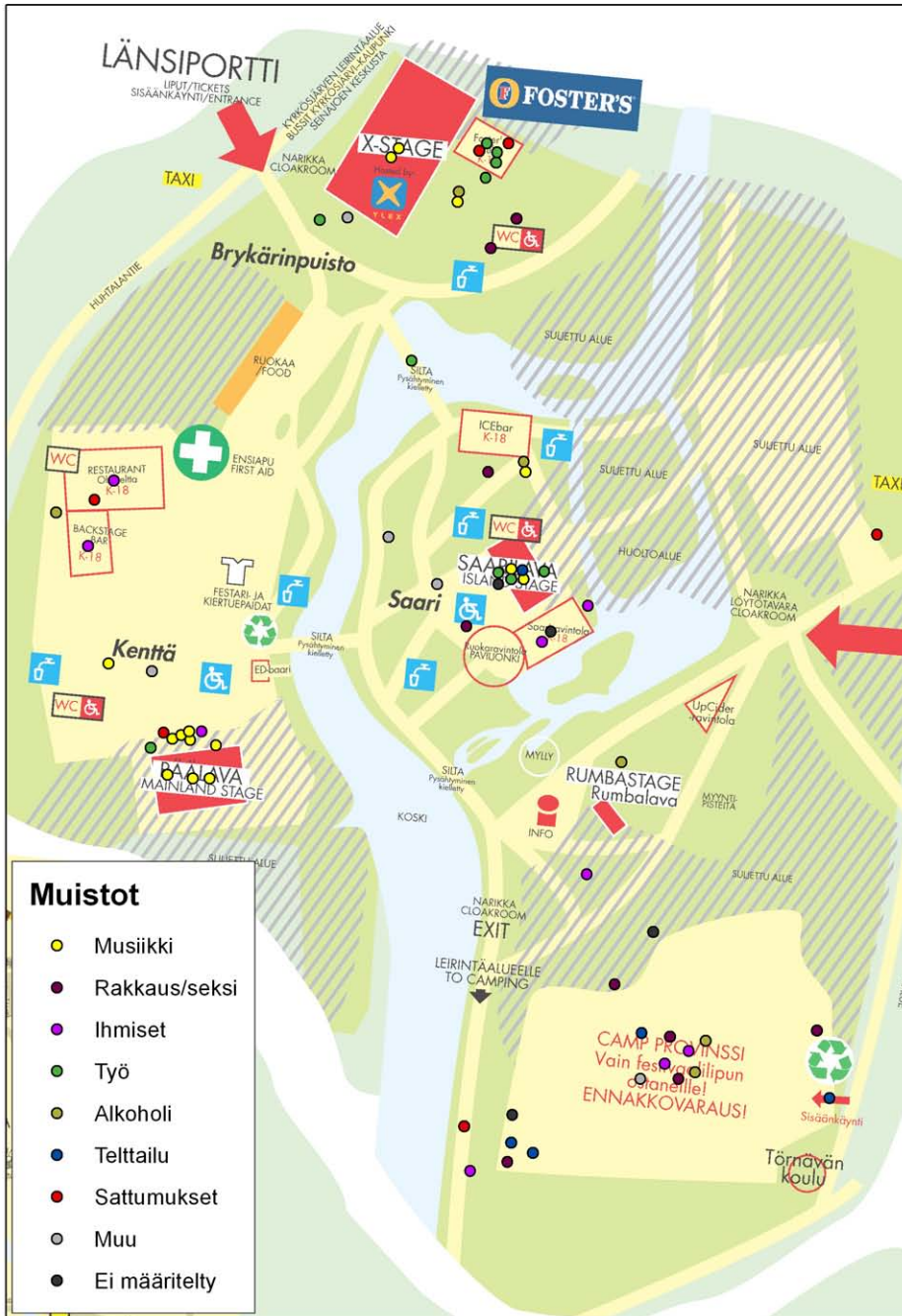
Ihmisten mainitsemat ja paikantamat muistot Provinssirockista voi jakaa seitsemään ryhmään, joita olivat musiikki, ihmiset, rakkaus/seksi, työ, alkoholi, satumukset ja telttailu. Useimmiten muisto liittyi musiikkiin (16 tapauksessa). Näissä tapauksissa muistot saattoivat koskea joko tiettyä konkreettista bändiä, kuten ”Placebo” (H3 2010) tai ”Manowar” (H13 2010) tai liittyä abstraktimmin yleiseen festaritunnelmaan ja musiikkiin (H75 2010). Musiikkiin liittyvien muistojen suuressa määrässä korostuu ohjelmasidonnaisen kävijäryhmän osuus yleisöstä. Kulttuurihistorioitsija Henri Terho on jakanut festivaaliyleisön ohjelmasidonnaisiin ja tunnelma- tai kontekstisidonnaisiin. Ensin mainittuja kiinnostavat erityisesti tietyt esiintyjät, kun taas jälkimmäiset tulevat tapahtumaan hyvän tunnelman, muiden ihmisten ja alkoholin takia (Terho 1999: 74–75). Musiikkiin liittyvien muistojen suuri määrä on yllättävää, sillä Provinssirockissa aiemmin tehdyssä tutkimuksessa ovat korostuneet nimenomaan tunnelma- ja kontekstisidonnaiset kävijät, joille tietyt bändit eivät olleet merkittäviä. Provinssirockissa 80-luvulla käyneille vuonna 1999 tehdyissä syvähaastatteluisissa bändimuistojen osuus jäi vähäiseksi. (Ahonen & Saksala 2000.) Kenties bändimuistojen suurempi osuus tutkimuksessamme johtui lyhyemmästä ajanjaksosta tapahtuman ja haastattelun välillä.

Ihmisiä koskevien muistojen ja heihin läheisesti liittyviä rakkautta tai seksiä koskevien muistojen yhteenlaskettu määrä oli hieman suurempi (18) kuin musiikkiin liittyvien muistojen määrä. Ihmisiin liittyvät muistot koskivat yleensä tuttavien tapaamista. Tämä on nähty tärkeänä vaikuttimena festivaaleilla käymiseen myös aiemmissa tutkimuksissa (mm. Ahonen & Saksala 2000). Rakkauteen tai seksiin liittyviksi on katsottu viittaukset ihanan pojan tapaamiseen tai viime yöhön ja sydänmerkit kartassa. Tähän kategoriaan kuuluvat vastaukset olivat usein tulkinnanvaraisia, kuten ”eilisilta” (H33 ja H71 2010) tai ”yksi todella ihana hetki” (H71 2010). Positiivisia tuntemuksia kuvastamaan oli osa vastaajista lisännyt hymynaamoja (mm. H71 2010). Toisaalta kaikki vastaukset eivät jättäneet tulkinnanvaraa, vaan muiden henkilöiden suorittamia seksuaalisia akteja oli kuvattu hyvinkin avoimesti: ”nainen otti mieheltä poskeen julkisesti!” (H46 2010). Vastaajan muisto heijastellee hienoista järkytystä tai ainakin kyseisen tapahtuman yllättävyyttä.

Myös työhön liittyviä muistoja oli verrattain paljon (10). Työhön liittyvät muistot kertoivat useimmiten hassuista asiakkaista tai omasta keikasta. Työmuistojen korostuminen Provinssirockin aineistossa johtunee siitä, että osa haastatetuista tehtiin nimenomaan alueella työskenteleville. Näin arkeologien osallistuminen festivaaleihin toi esille uusia puolia festivaalien kokemisessa. Työhön ja sattumuksiin liittyvät ryhmät saattoivat olla osittain päällekkäisiä, kuten muisteltaessa huvittavia tai hassuja asiakkaita (esim. H82 2010).

Alkoholiin liittyviä muistoja oli hieman yllättäen ainoastaan kuusi, joista kolme oli saman haastateltavan kirjaamia. Alkoholiin liittyvät muistot koskivat humalatilaa ja siinä saatuja ideoita. Musiikkiin ja ihmisiin liittyvien muistojen korostuminen alkoholiin liittyvien muistojen sijasta sopii hyvin yhteen vuonna 1997 Provinssirockissa tehdyn haastattelun tulosten kanssa. Kyseisessä haastattelussa ihmiset ilmoittivat musiikkiin ja ystäviin liittyvät syyt yhdessä kesäperinteen kanssa tärkeimmiksi syiksi osallistua Provinssirockiin (Korhonen 1998: 56). Vertailukohtana todettakoon, että Turun Ruisrockista verkkoon kirjattujen muistojen joukossa alkoholiin liittyviä muistoja on enemmän, kun taas työhön liittyviä muistoja ei ole lainkaan (Ruisrock-historia 2011). Alkoholiin liittyvien muistojen korostuminen nimenomaan Ruisrockissa on tutkijoiden omien kokemusten ja käsitysten pohjalta yllättävää. Perinteisesti juuri Ruisrock on ollut maineeltaan rauhallisempi ”perhefestari”, kun taas Provinssirockiin liitetään mielikuvia rankasta juhlimisesta. On toki mahdollista, että Provinssirockin vieraat eivät katsooneet alkoholia koskevia muistoja edes mainitsemisen arvoisiksi, sillä ne liittyvät niin kiinteästi festivaalikulttuuriin. Toisaalta voidaan jäädä pohtimaan, onko rockväen viinanhuuruinen juhlinta osaksi vain myytti; ehkä rankempia juhlijoita ovat tosiasiaassa näennäisen hillityt festivaalivieraat.

Sattumuksiksi on kirjattu muistoja, jotka liittyivät yllättäviin tapahtumiin tai spontaaneihin tempauksiin, kuten nenän murtuminen ja festivaalialueella uiminen. Telttailumuistot koskivat muun muassa teltan pystyttämistä tai kaatumista ja ensimmäistä kertaa yksin teltassa. Festivaaleille matkustaminen ja siellä yöpyminen on nähty tärkeänä osana festivaalikokemusta (Ahonen & Saksala 2000: 165), ja telttailuun liittyvät muistot vahvistavat tätä näkemystä. Ryhmien ulkopuolelle jäi viisi muistoa koskien muun muassa alueen luontoa ja saapumista paikalle. Lisäksi neljässä tapauksessa muiston paikka oli merkitty karttaan, mutta muistoa ei oltu määritelty.

Kuva 4. Eri muistoryhmien sijoittuminen kartalle.

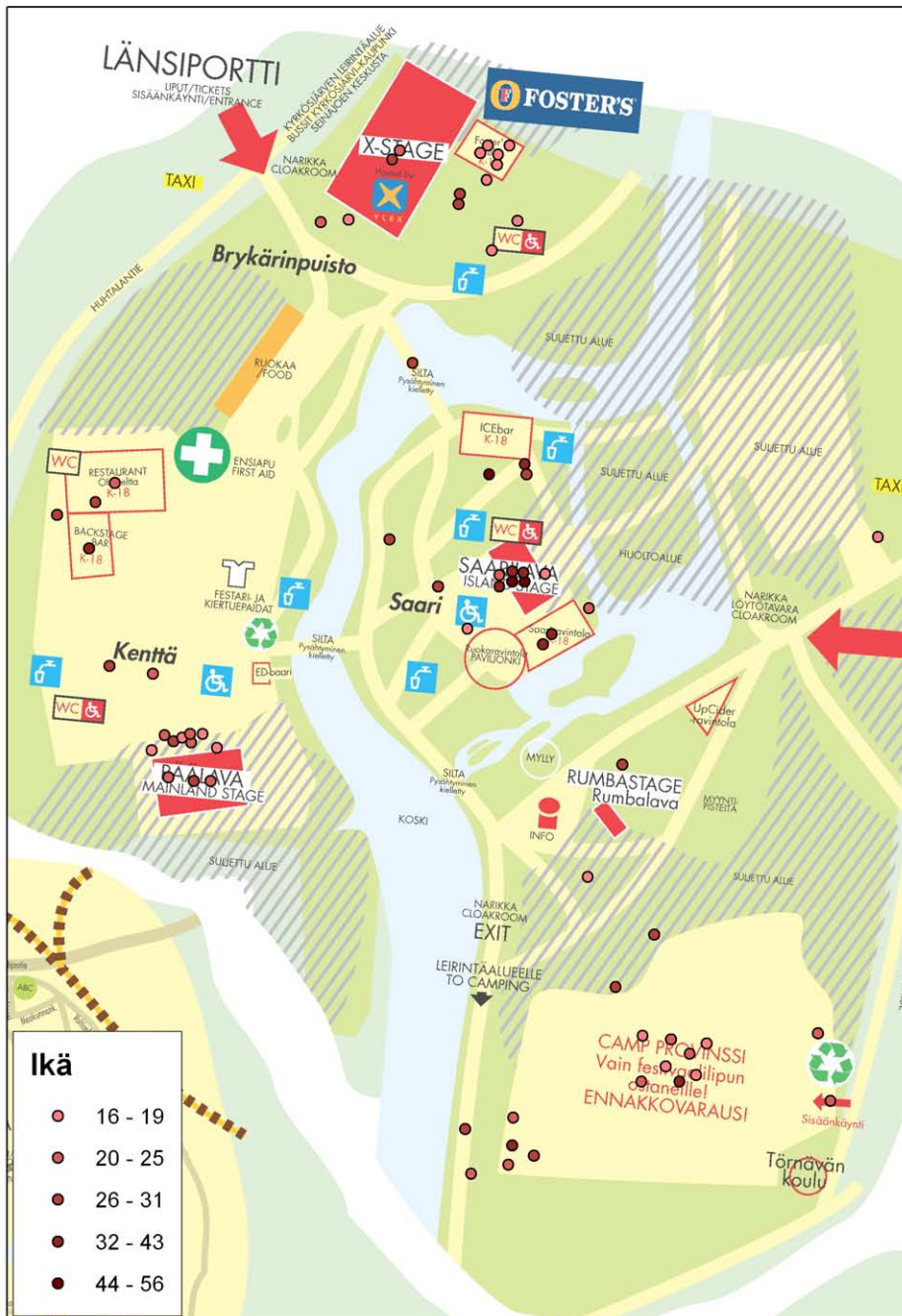
Taustakartta © Matias Teittinen. Kartta: Tiina Äikäs.

Jotkin muistoryhmät sijoittuivat erityisesti tietyille alueille (kuva 4). Ei liene yllättävää, että musiikkiin liittyvät muistot sijoittuivat useimmiten esiintymislavojen, erityisesti päälavan, läheisyyteen ja telttailuun liittyvät muistot leirintäalueelle. Lisäksi leirintäalueelle sijoittui enemmän rakkauteen tai seksiin liittyviä muistoja kuin muille alueille. Työhön liittyvät muistot sijoittuivat useimmiten Foster’s-anniskelualueelle tai Saarilavalle.

Musiikkiin liittyvien muistojen ja paikan suhde voi heijastaa myös muistelijan identiteettiä (Leyshon ym. 1998: 19). Festivaalikävijöiden ikäjakauma on monipuolistunut 1980-luvulta lähtien, kun myös vanhempien ihmisten määrä kävijöiden joukossa on kasvanut (Ahonen & Saksala 2000: 54). Myös muistelijan iällä ja sillä, kuinka monta kertaa hän oli käynyt Provinssirockissa, näytti olevan vaikutusta muistojen sijaintiin (kuva 5 ja 6). Nuorimpien, 16–25-vuotiaiden, haastateltujen muistot sijoittuvat muita useammin päälavalle tai Foster’s-anniskelualueelle, kun taas leirintäalue näyttäisi olevan eri-ikäisten ihmisten muistojen näyttämö. Törnävänsaareen ja Saarilavaan liittyy muita alueita useammin vanhempien, 26–56-vuotiaiden, ihmisten muistoja, ja myös useammin, 12–29 kertaa, Provinssirockissa käyneiden muistoja. Törnävänsaaren pitkä historia Provinssirockin festivaalitoiminnan näyttämönä heijastuu siis selvästi myös muistoihin. Toisaalta eri lavoihin liittyvien muistelijoiden erilainen ikäjakauma voi heijastella myös eri ikäryhmien musiikillisia mieltymyksiä. Saarilavan esiintyjät poikkeavat päälavan esiintyjä enemmän valtavirrasta.

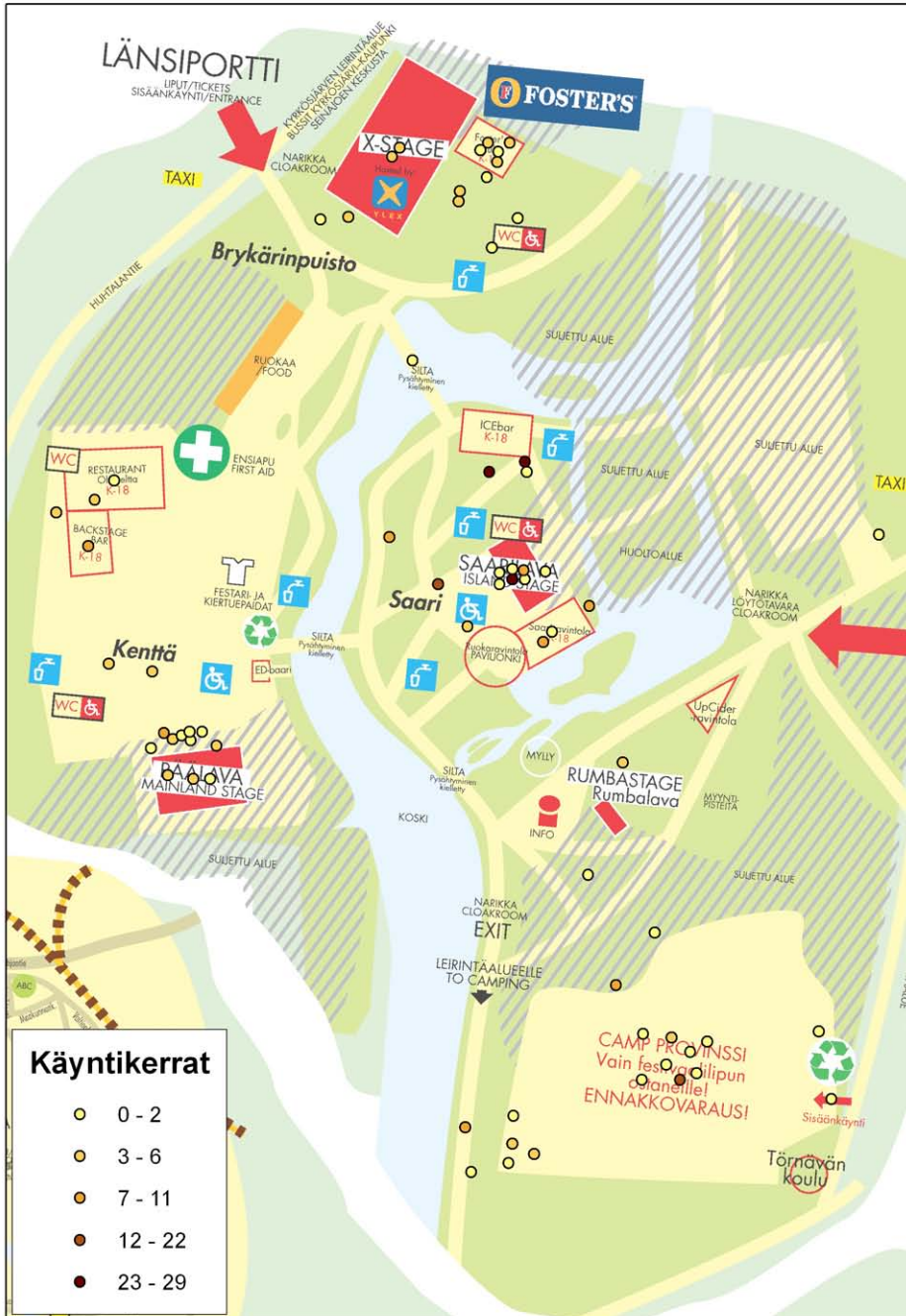
Vuoden 2010 opaskartan käyttö on toki jossain määrin voinut vaikuttaa muistojen kasaantumiseen tietyille paikoille. Sekä festivaalialueen lavojen että leirintäalueen sijainti on vuosien saatossa muuttunut jonkin verran (Tuulari & Latva-Äijö 2000: passim). Tämä paitsi vaikeuttaa muistojen sijoittamista kartalle kuten edellä mainitsimme myös saattaa kerätä suurimman osan erityisesti vanhoista muistoista paikoille, jotka ovat olleet pitkään festivaalikäytössä. Leirintäalueen osalta ihmiset saattavat merkitä muistonsa nykyisen leirintäalueen paikalle, vaikkei se olisikaan aivan sama paikka, jolla he ovat itse aikoinaan telttailleet.

Muistamisen kautta paikat muuttuvat ihmisille merkityksellisiksi. Jotkin paikat saattavat liittyä kiinteästi identiteettiimme (Karjalainen 2006: 88). Myös Provinssirockin alueella paikat olivat osa haastateltujen henkilöhistoriaa: tuolla joenrannassa tapasin tyttöystäväni, tuolla lavalla soitimme keikan, tuolla leirintäalueen kulmassa yövyin ensimmäisen kerran yksin teltassa. Tällaiset paikat saattavat jäädä pysyvästi osaksi meitä, vaikka käyntimme siellä olisi ollut lyhyt (Casey 2001: 414–415).

Kuva 5. Muistojen jakaantuminen muistelijan iän mukaan.

Taustakartta © Matias Teittinen. Kartta: Tiina Äikäs.

Kuva 6. Muistojen jakaantuminen muistelijan käyntikertojen mukaan.

Taustakartta © Matias Teittinen. Kartta: Tiina Äikäs.

Musiikkia, ihmisiä ja muistoja

Koekuopituksessa paljastuneisiin löytöihin kuului muun muassa kengänpohjalinen, jota ensin luultiin kengänpohjaksi. Tällaisena sitä esiteltiin muun muassa paikalle osuneelle liverpoolilaiselle herrasmiehelle, joka myöhemmin arkeologit jälleen kohdatessaan huikkasi heille löydön innoittamana: ”The sole [kengänpohja] you found was the soul of the festival!” Voiko arkeologien löytämisestä roskista todella kuvastua festivaalin sielu? Perinteisesti rockfestivaaleihin liitettäneen musiikki, alkoholi ja festariyleisö. Haastateltavien muistoissa merkittäviksi kokemuksi nousivat lisäksi telttailu ja työskentely festivaaleilla.

Koekuopituksessa ja kartoituksessa esiin tulleessa arkeologisessa materiaalisessa – roskissa – ilmeni jokainen näistä festivaalin aspekteista (kuva 7). Aiemmassa

Kuva 7. Kuvakooste festivaalilöydöistä. Kuvat: Tiina Kuokkanen, Wesa Perttola & Tiina Äikäs

tutkimuksessa on todettu musiikin jäävän näkymättömäksi arkeologisessa materiaalissa (Beck 2007: 38). Provinssirockissa musiikki ilmeni maasta löytyneissä plektroissa ja myös korvatulpissa. Alkoholien osuus muistoissa oli yllättävän vähäinen, mutta sen merkitys heijastuu koekuopituksessa ja roskien kartoituksessa löytyneissä pulloissa, korkeissa ja lasinpalasissa. Festariyleisöstä kertovat muun muassa hukatut henkilökohtaiset esineet, kuten korut ja hiustenhoitotuotteet. Alueelta löytyneet kondomipaketit antavat konkreettisen ilmauksen rakkauteen ja seksiin liittyville muistoille. Kondomit tosin olivat yliedustettuina YleX:n Kesäkumi-kampanjan takia, eikä kaikkien löytyneiden pakkausten sisältö ollut päätyntä käyttöön. Telttailuun valmistautuminen ilmeni telttailualueen ruokailuun liittyvissä roskissa, jotka olivat monipuolisempia kuin festivaalialueella myydyt ruokatuotteet. Työskentelystä festivaalialueella oli merkiksi jäänyt muun muassa festivaalirakenteiden pystyttämiseen liittyviä roskia.

Arkeologia ilmensi kuitenkin myös festivaalialueeseen liittyviä merkityksiä, jotka eivät nousseet esiin ihmisten muistoissa ja mielikuvissa festivaalista. Työntekijöitä lukuun ottamatta harva ajattelee festivaalialueen syntyvän jo ennen ensimmäisten vieraiden saapumista. Funktion muutos puistosta festivaalialueeksi alkaa jo lavojen ja kojujen pystyttämisestä. Roskat kertovat myös sellaisten asioiden ja esineiden merkityksestä festivaaleilla, jotka eivät jokapäiväisinä kulu-tushyödykkeinä päädy ihmisten muistoihin. Tällaisia ovat esimerkiksi kaikkialta festivaalialueelta löytyvät tupakoinnin jäljet. Syvemmälle maahan kaivauduttaessa löytyy myös merkkejä paikan funktion muutoksesta jo kauan ennen ensimmäisiä festivaaleja. Rautakuona ja tiilenkappaleet kertovat alueen teollisesta menneisyydestä.

Kaiken kaikkiaan koekuopituksessa esiin tulleet merkit aiemmista festivaaleista olivat kuitenkin verrattain vähäisiä (Kunnas ym. 2011). Tämä johtunee festivaalialueen tehokkaasta siivoamisesta festivaalien aikana ja niiden jälkeen. Festivaali voi kuitenkin jättää myös muita merkkejä. Kulttuurisosiologi P. Louis van Elderen (1998) on todennut festivaalien vaikutusten näkyvän kaupungissa vielä pitkään tapahtuman jälkeen. Suuret festivaalit muuttavat paikkaa, jossa ne järjestetään. Muutos tapahtuu rakenteiden, kuten lavojen, aitausten ja kojujen kautta, mutta myös ihmisten toiminnassa, kun julkinen tila muuttuu symboliseksi ja kulttuuriseksi. Materiaalisen kulttuurin muutokset saattavat jättää pysyviäkin jälkiä maisemaan. Arkeologi John Schofield (2000:146) havainnoi Britanniassa Isle of Wightilla 1970-luvulla järjestetyn Afton Down -festivaalin merkkien, kuten

teltojen ja aitojen paalunjälkien sekä lavan paikan, näkyvän yhä ilmakuvissa. Lisäksi myös paikan sosiaalinen luonne muuttuu, kun niihin liitetään kulttuurin kuluttamiseen ja vapaaseen kokoontumiseen liittyviä merkityksiä. (van Elderen 1998: 128–133; vrt. Knight 2006: 194–199.) Nämä paikan merkityksen muutokset saattavat jäädä osaksi paikan kokemista vielä festivaalin jälkeenkin.

Johtopäätökset

Vuonna 2010 Provinssirockin festivaalialuetta tutkittiin kolmesta eri näkökulmasta: arkeologisen koekuopituksen, roskien kartoituksen ja haastatteluiden kautta. Pyrkimyksenä oli selvittää, kuinka ihmisen toiminta ja paikan merkitysten muutokset heijastuvat materiaalisessa kulttuurissa. Ihmisen elämä pitää sisällään monenlaista vuorovaikutusta toisten ihmisten ja monenlaisten asioiden kanssa (Olsen 2003: 87). Jätämme esineitä jälkeemme merkkeinä toiminnastamme ja samalla esineet vaikuttavat toimintaamme.

Provinssirockin järjestäjien luoma fyysinen ympäristö lavoineen, kojuineen ja aitauksineen ohjasi ihmisten toimintaa tietyille paikoille. Näillä organisoitua toimintaa varten määrättyillä paikoilla roskien määrä oli suurempi kuin alueilla, joilla toiminnan funktiota ei oltu etukäteen määritelty. Kahvi- ja ruokakojuilta kartoitetut roskat viittasivat myös homogeenisempaan toimintaan kuin ihmisten toiminnalleen vapaasti valitsevat nurmikentät.

Roskia löytyi paljon erityisesti niiltä paikoilta, jotka myös haastatteluiden pohjalta koettiin merkityksellisimmiksi. Poikkeuksen muodostavat ruokailupisteet, joilta löytyi paljon roskaa, mutta joihin ihmiset eivät liittäneet muistoja. Tämä johtunee ruokailun arkipäiväisyydestä toimintana. Samasta syystä tupakkalöytöjen runsas määrä ei heijastunut haastatteluiden tuloksissa kysyttäessä festivaaleille tuoduista esineistä. Muistot keskittyivät päälavalle ja saarilavalle sekä leirintäalueelle ja Foster's -anniskelualueella. Näistä roskaa kartoitettiin leirintäalueella ja päälavalla. Jälkimmäisellä roskien määrä oli tutkittuun alueeseen suhteutettuna toiseksi suurin tutkimusalueista. Saarilavan aluetta ei voitu puutteellisen satelliittiyhteyden takia kartoittaa, mutta alueen merkityksellisyydestä kertovat koekuopituksessa löydetyt festivaalitoimintaan viittaavat jäljet, kuten korvatulpat, korut, plektrat ja pullolasi. Erityisesti viimeksi mainituista osa on toki voinut päätyä paikalle myös festivaalien ulkopuolella. Foster's -anniskelu-

alueeseen liittyi erityisesti työskentelyä koskevia muistoja, jotka eivät ole aiemmin nousseet merkittäviksi festivaaleja tutkittaessa. Arkeologisessa materiaalisessa työskentelyyn viittaavat erityisesti festivaalin pystytyksessä syntyneet roskat, joita löytyi eniten X-Stagen luota ja siis läheltä paikkaa, jolla oli myös enemmistö työhön liittyvistä muistoista. Kyseessä on kuitenkin sattuma, sillä roskat ja muistot eivät olleet syntyneet saman toiminnan tuloksena. Päälavaan liitetyt muistot koskivat pääosin lavalla esiintyneitä bändejä tai musiikkia yleensä. Bändien ja yleisön kohtaamisesta kertovat myös alueelta kartoitetut esitysten aikana lavalta heitetty esineet kuten kultahileet. Roskat toivat kuitenkin esiin myös muita päälavan ihmisvilinän aikaansaamia ilmiöitä, kuten alkoholinkäyttö ja henkilökoh- taisten esineiden häviäminen.

Myös leirintäalueella oli tutkittuun pinta-alaan suhteutettuna verrattain paljon roskaa. Roskien kokonaismäärää vähensi se, että teltojen sisäosia ei tutkittu. Leirintäaluetta koskevat muistot liittyivät yleensä ihmisiin, rakkauteen/seksiin tai telttailuun. Viimeksi mainitusta ilmeisin merkki olivat luonnollisesti roskien kartoituksessa havaitut teltat. Lisäksi telttailuun viittaavia merkkejä olivat leirien pystytyksessä syntyneet roskat, kuten ilmastointiteipin palat, sekä ruokailuun liittyvien roskien monipuolisempi koostumus kuin ruokakojuilla. Festivaalin jälkeen leirintäalueella tehty koekuopitus olisi mielenkiintoinen jatkotutkimus telttailun jättämien jälkien selvittämiseksi. Vuonna 2006 Roskilden festivaaleilla tehtyjen arkeologisten kaivausten yhteydessä löydettiin esimerkiksi telttakiiloja ja -naruja (Beck 2007: 35). Seksi on usein yhdistetty festivaaleihin (Ahonen & Saksala 2000). Leirintäalueeseen liitetyt seksiä koskevat muistot näkyvät arkeologisessa materiaalisessa kondomipaketteina. Toisaalta materiaalisessa kulttuurissa näkyvät seksiin liittyvät viitteet eivät välttämättä heijastele ihmisten todellista toimintaa. Tästä osoituksena on Ylen Kesäkumi-kampanjan aikaansaama kondomien yliedustettu määrä. Materiaalinen kulttuuri saattaa heijastaa toiminnan lisäksi myös toiveita tai imagonrakennusta, kuten erään teltan seinään teipattu ilmoitus: ”Neitsyyden menetys 20 e.”

Materiaalinen kulttuuri ilmentää ihmisille merkityksellisiä paikkoja ja ihmisten toimintaa noilla paikoilla, mutta myös tapahtumia, jotka ovat liian arkipäiväisiä päätyäkseen ihmisten muistoihin. Materiaalinen kulttuuri ei silti ole vankkumaton todistaja todellisuudesta, vaan osa roskista ja esineistä saattaa kertoa enemmän ihmisten toiveista kuin todellisesta toiminnasta. Lisäksi materiaalinen kulttuuri kuvastaa paikan funktion muutosta sekä historiallista kerrostumaa paikalla.

Provinssirockin alue ja erityisesti Törnävänsaari on merkitysten ja muistojen kyllästävä paikka. Merkit teollisesta menneisyydestä sulautuvat maisemaan yhdessä vapaa-ajan käyttöön tarkoitettujen rakenteiden kanssa. Pitkä käyttö osana festivaalialuetta kutoo yhteen eri-ikäisten kävijöiden muistoja Provinssirockista. Ensi kesänä saari saa jälleen uuden kerroksen historiaansa, kun vanha Saarilava poistuu huonokuntoisena käytöstä ja sen eteen tehdään toinen lava (Kivelä 2011). Uudessa muodossaan se kokee vuotuisen muutoksensa rauhaisasta puistosta rockfestivaalien näyttämöksi.

Kiitokset

Haluamme kiittää Seinäjoen Elävän musiikin yhdistystä Selmu ry:tä ja Seinäjoen kaupunkia mahdollisuudesta tehdä arkeologista tutkimusta Provinssirockin alueella sekä Helsingin ja Oulun yliopistojen arkeologian oppiaineita välineistön lainaamisesta. Lisäksi kiitämme HuK Verna Kalmaria ja fil. yo. Riina Veijoa osallistumisesta kenttätöihin. Osoitamme kiitoksemme myös kyseisen artikkelin nimettömille arvioijille, jotka auttoivat meitä kehittämään artikkelia eteenpäin.

Lähteet

Aineisto

Haastattelut

- H3 (2010) Seinäjoki 18.6.2010. Haastattelu tutkijan hallussa.
H13 (2010) Seinäjoki 18.6.2010. Haastattelu tutkijan hallussa.
H23 (2010) Seinäjoki 18.6.2010. Haastattelu tutkijan hallussa.
H33 (2010) Seinäjoki 19.6.2010. Haastattelu tutkijan hallussa.
H35 (2010) Seinäjoki 18.6.2010. Haastattelu tutkijan hallussa.
H46 (2010) Seinäjoki 19.6.2010. Haastattelu tutkijan hallussa.
H71 (2010) Seinäjoki 20.6.2010. Haastattelu tutkijan hallussa.
H75 (2010) Seinäjoki 20.6.2010. Haastattelu tutkijan hallussa.
H82 (2010) Seinäjoki 20.6.2010. Haastattelu tutkijan hallussa.

Henkilökohtaiset tiedonannot

- Kivelä, Marko (2011) Selmu ry, sähköposti Tiina Äikkäälle 18.3.2011.

Kirjallisuus

- af Forselles-Riska, Cecilia (2006) ”Menneisyyden muuttuvat paikat”. *Paikka. Eletty, kuviteltu, kerrottu*. Toim. Seppo Knuutila, Pekka Laaksonen & Ulla Piela. Kalevalaseuran vuosikirja 85. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Ss. 218–231.
- Ahonen, Elina & Saksala, Laura (2000) *Yleisön Provinssirock – aikansa lehdistön ja muistitiedon kuvaamana 1980-luvulla*. Julkaisematon pro gradu –tutkielma. Turun yliopisto, kulttuurihistoria.
- Ala-kulju, Reino (1983) Seinäjoen kirja. Kuvaus Seinäjoen vaiheista. Seinäjoki: Seinäjoen seurakunta.
- Alanen, Aulis J. (1970) *Seinäjoen historia, osa I*. Seinäjoki: Seinäjoen kaupunki.
- Andreassen, Elin, Bjerck, Hein B. & Olsen, Bjørnar (2010) *Persistent Memories. Pyramiden – a Soviet Mining Town in the High Arctic*. Trondheim: Tapir academic press.
- Beck, Anna Severine (2007) ”Popular archaeology as archaeology of modern popular culture?”. *Kontaktstencil 46, Public Archaeology*, ss. 33–40.

- Boivin, Nicole (2008) *Material Cultures, Material Minds. The Impact of Things on Human Thought, Society and Evolution*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Buchli, Victor & Lucas, Gavin (2001) "The absent present. Archaeologies of the contemporary past". *Archaeologies of the Contemporary Past*. Toim. Victor Buchli & Gavin Lucas. London: Routledge. Ss. 3–18.
- Burström, Mats (2007) *Samtidsarkeologi. Introduktion till ett forskningsfält*. Lund: Studentlitteratur.
- Carney, George O. (1998) "Music geography". *Journal of Cultural Geography* 18:1, ss. 1–10.
- Casey, Edward S (2002) "Body, self, and landscape. A geophilosophical inquiry into the place-world". *Textures of Place. Exploring Humanist Geographies*. Toim. Paul C. Adams, Steven Hoelscher & Karen E. Till. Minneapolis: University of Minnesota Press. Ss. 403–425.
- Connell, John & Gibson, Chris (2003) *Sound Tracks. Popular Music, Identity and Place. Critical Geographies*. London: Routledge.
- Dome (2010) "Upea sää kruunasi Provinssirockin". *dome.fi* <<http://dome.fi/musiikki/uutiset/upea-saa-kruunasi-provinssirockin>> (luettu 13.12.2010).
- Franz, Angelika (2010) *Der Tod auf der Schippe – oder was Archäologen sonst so finden*. Stuttgart: Theiss.
- Gosden, Chris (2004) "Aesthetics, intelligence and emotions: implications to archaeology". *Rethinking Materiality. The Engagement of Mind with the Material World*. Toim. Elizabeth DeMarrais, Chris Gosden & Colin Renfrew. Cambridge: McDonald Institute Monographs. Ss. 33–40.
- Harrison, Rodney & Schofield, John (2009) "Archaeo-ethnography, auto-archaeology: Introducing archaeologies of the contemporary past". *Archaeologies: Journal of the World Archaeological Congress 2009*, ss. 185–209.
- Harrison, Rodney & Schofield, John (2010) *After Modernity. Archaeological Approaches to the Contemporary Past*. Oxford: Oxford university press.
- Heidegger, Martin (1994 [1951]) "Building dwelling thinking". *Martin Heidegger. Basic Writings*. Revisited and expanded edition. Toim. David Farrell Krell. London: Routledge. Ss. 343–363.
- Heidegger, Martin (2000 [1927]) *Oleminen ja aika*. Suom. Reijo Kupiainen. Tampere: Vastapaino.
- Ingold, Tim (2005) *The Perception of the Environment. Essays in Livelihood, Dwelling and Skill*. 4. painos. London: Routledge.
- Karjalainen, Pauli Tapani (1997) "Mapping places". *Place and Embodiment. XIIIth International Congress of Aesthetics. Lahti Finland. August 1–5 1995. Proceedings I*. Toim. Pauli Tapani Karjalainen & Pauline von Bonsdorff. University of Helsinki. Lahti Research and Training Centre. Ss. 13–16.

- Karjalainen, Pauli Tapani (1998) "Place and intimate sensing". *Nordisk Samhällsgeografisk Tidskrift* 27, ss. 3–16.
- Karjalainen, Pauli Tapani (2006) "Topobiografinen paikan tulkinta". *Paikka. Eletty, kuviteltu, kerrottu*. Toim. Seppo Knuutila, Pekka Laaksonen & Ulla Piela. Kalevalaseuran vuosikirja 85. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Ss. 83–92.
- Knight, David B. (2006) *Landscapes in Music. Space, Place, and Time in the World's Great Music*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.
- Korhonen, Tiina (1998). *Rockfestivaalit maantieteellisenä ilmiönä*. Julkaisematon pro gradu – tutkielma. Helsingin yliopisto, maantieteen laitos.
- Kunnas, Olli, Kuokkanen, Tiina, Mönkkönen, Riku, Perttola, Wesa & Äikäs, Tiina (2011) "Sinusta jää jälki. Arkeologit tutkimassa Provinssirockin festivaalialuetta". *Muinaistutkija* 1, ss. 21–34.
- Kymäläinen, Päivi (2006) "Paikan ajattelun haasteita". *Paikka. Eletty, kuviteltu, kerrottu*. Toim. Seppo Knuutila, Pekka Laaksonen & Ulla Piela. Kalevalaseuran vuosikirja 85. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Ss. 203–217.
- Leyshon, Andrew, Matless, David & Revill, George, (1998) "Introduction. Music, space, and the production of place". *The Place of Music*. Toim. Andrew Leyshon, David Matless & George Revill. New York: The Guilford Press. Ss. 1–30.
- Lock, Gary (2003) *Using Computers in Archaeology. Towards virtual pasts*. London: Routledge.
- Luoto, Ilkka (2008) Paikan teksti ja niiden henki. Johdatus geosemiotiikkaan - matkakertomus paikan kulttuuriseen ytimeen. *Nordia 37: 2. Geographical Publications*. Oulu: Oulun yliopisto.
- Nash, Peter H. & Carney, George O. (1996) "The seven themes of music geography" *The Canadian Geographer* 40:1, ss. 69–74.
- Norberg-Schultz, Christian (1979) *Genius loci. Towards a Phenomenology of Architecture*. London: Academy Editions.
- Olsen, Bjørnar (2003) "Material culture after text: re-membling things". *Norwegian Archaeological Review* 36:2, ss. 87–102.
- Overholtzer, Lisa & Stoner, Wesley D. (2011) "Merging the social and the material: Life histories of ancient mementos from Central Mexico". *Journal of Social Archaeology* 11:2, ss. 171–193.
- Perttola, Wesa (2010) *Seinäjäki Törnävänsaari. Nykyisyyssarkeologinen koekaivaus ja sen yhteydessä tehdyt havainnot historiallisen ajan kerroksista Seinäjoen Törnävänsaarella 19.–20.6.2010. Kaivauskertomus*. Museovirasto, Rakennushistorian osaston arkisto. Julkaisematon raportti.
- Pred, Allan (1984) "Place as historically contingent process: structuration and the time-geography of becoming places". *Annals of the Association of American Geographers* 74:2, ss. 279–297.

- Provinssirock (2010) "Info". *provinssirock.fi*, <<http://www.provinssirock.fi/info>> (luettu 13.12.2010).
- Rainio, Riitta (2010) *Suomen rautakautiset kulkuset, kellot ja kelloriipukset. Äänimaiseman arkeologiaa*. Suomen musiikkikirjastoyhdistyksen julkaisusarja 138. Helsinki: Suomen musiikkikirjastoyhdistys ry.
- Rantanen, Sandra (2010) *Retroa, rockia ja romantiikkaa. Törnävän puistoalueen yhteisöllinen uudistaminen*. Julkaisematon opinnäytetyö. Kulttuurin ja muotoilun yksikkö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu.
- Relph, E. (1986) *Place and Placelessness*. 3 painos. London: Pion.
- Ruisrock (2011) "Ruisrockin ensimmäiset 30 vuotta". *turkumusicfestival.fi*, <<http://www.turkumusicfestival.fi/ruisrock/historia/default.html>> (luettu 26.3.2011)
- Schofield, A.J. (2000) "Never mind the relevance? Popular culture for archaeologists". *Matter, Materiality and Modern Culture*. Toim. P.M. Graves-Brown. London: Routledge. Ss. 131–155.
- Schofield, John (2011b [2010]) "Olompali State Historic Park by Breck Parkman". *British Archaeology* 114 Sept/Oct 2010. <<http://www.britarch.ac.uk/ba/varmint/ba114olompali.shtml>> (luettu 22.8.2011)
- Schofield, John (2011a [2010]) "Air-Raid Shelter (Pillbox) by The Human Cabbages" *British Archaeology* 113 Jul/Aug 2010. <<http://www.britarch.ac.uk/ba/varmint/ba113airraid.shtml>> (luettu 22.8.2011)
- Terho, Henri (1999) "Kun kaupunki on ihan sekaisin ja hurlumhei" – *Down By The Laituri 1988–1997: ohjelmisto, kulttuuripolitiikka ja kaupunkitila*. Julkaisematon lisensiaatintutkimus. Turun yliopisto, Kulttuurihistorian laitos.
- Tuulari, Jyrki & Latva-Äijö, Jarmo (2000) *Provinssirock. Ihmisten juhla*. Seinäjoki: Rytmi-Instituutti.
- van Elderen, P. Louis (1998) Äkkiä eräänä kesänä. Joensuun Laulujuhlien sosiologinen muotokuva. Joensuu: Joensuu University Press.
- Webmoor, Timothy & Witmore, Christopher L. (2008) "Things are us! A commentary on human/things relations under the banner of a 'social' archaeology". *Norwegian Archaeological Review* 41:1, ss. 53–70.
- Äikäs, Tiina (2011) *Rantakiviltä tuntureille – Pyhät paikat saamelaisten rituaalisessa maisemassa*. *Studia Archaeologica Septentrionalia* 5. Tornio: Pohjois-Suomen historiallinen yhdistys ry.